

AANDACHTSPUNTEN IN DE SIERTEELT IN HET KADER VAN MAP IV

Europa legt voor oppervlaktewater op dat tegen 2014 maximaal 16% van de MAP-meetpunten (ongeveer 800 verspreid over Vlaanderen) een overschrijding van 50 mg nitraat/l mag vertonen. Tegen 2018 (einde MAP 5) mag dit zelfs maar 5% zijn. Voor grondwater eist Europa dat de grondwaterkwaliteit merkbaar verbetert. De sierteelt kent een grote diversiteit aan teelten en teelttechnieken die verschillende aandachtspunten vereisen binnen MAP 4. Een overzicht van de aandachtspunten naargelang de teeltwijze.

Kris Dhaese – Foto's K. Dhaese

MAP 4 vormt de praktische uitvoering in Vlaanderen van de Europese nitraat-richtlijn die stelt dat in grond- en oppervlaktewater maximaal 50 mg nitraat per liter mag voorkomen. In 2013 zal de Vlaamse overheid de waterkwaliteit tussentijds evalueren. Een verbetering van de waterkwaliteit is de beste garantie dat MAP V niet al te veel verstrengt.

Flankerende maatregelen werden uitgevaardigd om versneld aan de nitraatdoelstellingen te voldoen: installatie van een coördinerend onderzoeksplatform, ADLO demonstratieprojecten en de oprichting van CVBB vzw (= Coördinatiecentrum voor Voorlichting en Begeleiding Duurzame Bemesting). Binnen CVBB zijn de Waterkwaliteitsgroepen aan het werk, wordt individuele begeleiding voor bemesting op perceelsniveau gerealiseerd en wordt een netwerk van referentiepercelen beheerd. Dit komt zowel de volgrondsteelt als de teelt op groeimedium ten goede.

De kwaliteit van het geteelde product is minstens even belangrijk als de opbrengst, zoniet belangrijker. Daarom is voldoende beredeneerd kunnen bemesten cruciaal. Hieronder geven wij voor de onderscheiden sierteeltsectoren een overzicht van de aandachtspunten binnen MAP IV.

VOLLEGRONDSTEELT

1. Vollegrond buiten

Voor de vollegrondsteelt buiten zijn de bemestingsnormen van kracht. Sierteelt hoort bij de gewasgroep Groenten Groep II. De bemestingsnormen bepalen de

Tabel 1 - Stikstofnormen voor de systemen van Werkzame stikstof en Totale stikstof (kg/ha/jaar) (op perceelsniveau)

	WERKZAME STIKSTOF		TOTALE STIKSTOF			
	Werkzame N	N Dier	Totale N	N Dier	N andere	N minerale
Zand	160	170	230	170	170	60
Niet Zand	180	170	250	170	170	80

Tabel 2 - Fosfaatnormen (op bedrijfsniveau)

	2013-2014	2015-2016	2017-2018
Alle grondsoorten	65	55	55
Fosfaat-verzadigd	40	40	40

afzetruimte van mest op Vlaamse bodem en zijn afhankelijk van het gekozen bemestingsstelsel, de gewasgroep en de grondsoort. De huidige bemestingsnormen worden weergegeven in tabel 1 en 2.

Elke teler kan tijdens de looptijd van MAP IV vrijwillig de keuze maken tussen

het bemestingsstelsel 'totale stikstof' en 'werkzame stikstof'. Let wel: de keuze van het stelsel 'werkzame stikstof' is vrijwillig, doch is onomkeerbaar tot en met 2014 (einde MAP IV). Het stelsel 'werkzame stikstof' is gebaseerd op werkingscoëfficiënten van de diverse meststoffen, zoals vermeld in tabel 3.

Tabel 3 - Werkingscoëfficiënten van de diverse meststoffen

Groepen	Werkingscoëfficiënt %
Vloeibare dierlijke mest (mengmest, dunne fractie na scheiden van vloeibare dierlijke mest, ...)	60
Andere meststoffen, behalve gecertificeerde groen- en GFT-compost	60
Andere meststoffen die stikstof in dusdanige vorm bevatten waarbij slechts een beperkt gedeelte van de totale stikstof vrijkomt in het jaar van opbrenging	30
Vaste dierlijke mest (samengestelde) vaste mest (samengestelde) vaste kippenmest, vaste fractie van gescheiden mest, champost, ...	30
Stikstof van rechtstreekse uitscheiding bij begrazing	20
Gecertificeerde groen- en GFT-compost	15
Effluent van biologisch behandelde mest	100
Minerale meststoffen (kunstmest)	100

▲ Knelpunt in de vollegrondsteelt is het op peil houden van het organische stofgehalte voor meerjarige teelten.

Knelpunt in de vollegrondsteelt is het op peil houden van het organische stofgehalte voor meerjarige teelten. Vaak wordt gebruik gemaakt van stalmest, die vlot en vrij goedkoop te verkrijgen is. Compost brengt echter meer effectieve organische stof aan per eenheid. De wetgever laat een meerjarige toediening van andere meststoffen toe, dus geen stalmest of champost (bevat dierlijke mest), wel gecertificeerde compost, schuimaarde, papierslib... Hierbij dient men onder andere te beschikken over een geldig attest en mag niet meer dan 76,5 kg minerale stikstof per ha toegediend worden. Doch, toediening in meerjarig perspectief is administratief zwaar en wordt weinig toegepast. Het systeem van 'werkzame stikstof'

laat een flexibeler keuze toe van meststoffen en leunt het dichtst aan bij de manier van adviseren door laboratoria. Indien men de bemestingsnorm voor dierlijke mest van 170 kg N/ha kan invullen met een meststof waarvan de werkingscoëfficiënt lager is dan 60% dan opteert men best voor dit systeem. Er kan met dit systeem bij gebruik van stalmest en/of compost immers meer aangevuld worden met kunstmest. Wie berekend wil bemesten, dient de behoefte van de plant en de beschikbaarheid van voedingsstoffen tijdens het groeiseizoen te kennen. Dit laatste is onder meer afhankelijk van de bemestingshistoriek en de te verwachten mineralisatie.

Op het PCS wordt een bemestingsadviesstelsysteem – gebaseerd op het KNS-systeem – getoetst, dat moet toelaten berekend te bemesten. Door de grote diversiteit in plantensoorten, de vereisten aan plantkwaliteit en de grote invloed van klimaat, is dit een omvattend project. Ondertussen blijven strategische bodemstaalnames een performant hulpmiddel om gericht te bemesten.

Nieuw voor 2013 is dat voor sierteelt een bemestingsverbod geldt, tenzij bemest wordt op basis van een stikstofstaalname en bijhorend advies gedurende het groeiseizoen. Er is een uitvoeringsbesluit goedgekeurd dat de modaliteiten bepaalt over het aantal percelen dat bemonsterd dient te worden, het aantal staalnames, tijdstip, staalnamediepte, uitvoering advies... Van zodra we zicht krijgen op de praktische uitvoering, zal dit meege-deeld worden in Sierteelt & Groenvoorziening.

Stalmest, champost en compost mogen

vanaf 16/01 tot en met 14/11 uitgereden worden (mag niet-emissiearm zijn; spreiding tussen de rijen is mogelijk), ongeacht de grondsoort.

Groencompost mag tussen 15/11 en 15/01 niet-emissiearm opgebracht worden, mits er een geldig attest tot afwijking van het uitrijverbod aanwezig is bij opbrenging (trage N-vrijstelling), met een maximum van 30 kg minerale N/ha (komt gemiddeld overeen met maximum 30 ton/ha) en er een gewas aanwezig is binnen 30 dagen na toediening.

Stalmest mag vanaf het najaar 2013 maximaal 1 maand op de kopakker opgeslagen worden alvorens uit te spreiden; er mag geen stalmest op de kopakker opgeslagen liggen van 15 november tot en met 15 januari. De stalmest moet eerst 3 maanden in opslag gelegen hebben om te rijpen alvorens hij op de kopakker terecht komt. Ongerijpte (verse) stalmest rechtstreeks op het veld spreiden mag wel. De afstand van de mesthoop tot de perceelsgrens en het oppervlaktewater dient ten minste 10 m te bedragen. Tot de woning van derden bedraagt de minimale afstand 100 m.

Controlestalen

Ter controle van de effecten van het mestbeleid worden tussen 1 oktober en 15 november controlestalen genomen om de reststikstof in de bodem te bepalen. Hierbij geldt een gebiedsgerichte aanpak. In niet-focusgebied mag dit niet meer dan 90 kg nitraat-stikstof/ha bedragen; in focusgebied maximaal 85 kg/ha. Focusgebieden worden afgebakend op basis van VHA- of sub(VHA)-zones. Een VHA-zone is het afstroomgebied van meestal onbevaar-

▲ Sierteelt hoort bij de gewasgroep Groenten Groep II.

▲ Stalmest mag vanaf het najaar 2013 maximaal 1 maand op de kopakker opgeslagen worden alvorens uit te spreiden.

bare waterlo(ol)p(en) waarbij men rekening houdt met het reliëf; een sub-VHA-zone is een arbitrair gekozen deel van een VHA-zone.

Elk winterjaar (lopend van 1 juli tot en met 30 juni) wordt de afbakening van de focusgebieden herzien. Er geldt een bonus-malus systeem waarbij gebieden met stempel focusgebied, deze stempel kwijtraken als gedurende 2 jaar geen enkele meting > 50 mg nitraat per liter water in de MAP-meetpunten vertoont. Omgekeerd kan ook, maar dit al na 1 jaar slechte metingen.

Gevolgen van overschrijding van het nitraatresidu: maatregelenpakketten

Door de indeling in de gewasgroep Groenten Groep II gelden bijkomende regels die voor de groenten van toepassing zijn en ook in de sierteelt vollegrond gelden.

Bij overschrijding vanaf de 3de drempelwaarde dienen extra staalnames voor advisering van de bemesting en bepaling van het nitraatresidu genomen

te worden. Dit naast een verminderde bemesting die moet toegepast worden, het opmaken van een bemestingsplan en -register en het inzaaien van een nateelt/vanggewas op het perceel met overschrijding indien mogelijk.

2. Serres met teelt in vollegrond

Teelten onder glas, waarbij de planten in de grond kunnen wortelen, vallen onder de gespecialiseerde productiecode SER. Voorbeelden zijn snijchrysanten, Alstroemeria, Lisianthus, Kentia in potten... Hier gelden de bemestingsnormen niet. Best houdt men hier een bemestingsadvies achter de hand zodat bereedeneerde bemesting kan gestaafd worden. Controlestalen zijn hier niet aan de orde.

3. Containers in vollegrond

Voor containervelden in vollegrond is de wetgeving voor vollegrondsteelten van toepassing. De bemestingsnormen zijn hier van kracht alsook controlestalen voor nitraatresidu.

TEELT OP GROEIMEDIUM

1. Permanent overkapt

Bij aanvang van MAP III (2006-2010) kwam voor het eerst de permanent overkapt tuinbouw op groeimedium in het vizier. Hieronder horen onder andere containervelden in serres, teelt op substraatmatten, op tafels en op betonvloeren. Het Mestdecreet van 22 december 2006 legt de verplichting op om te voorzien in opslagcapaciteit voor spuistroom. MAP IV bracht geen echte wijzigingen met zich mee, doch de boodschap is dat bereedeneerde bemesting aan de orde blijft.

Indien men fertigeert (= toedienen van vloeibare bemesting via irrigatiesysteem) produceert men drainwater dat, indien niet meer hergebruikt, spuistroom wordt. Er dient voldoende opvangcapaciteit aanwezig te zijn om de hoeveelheid spuistroom die gedurende 6 wintermaanden wordt geproduceerd op te slaan. Indien men met meststoffen op de pot (al dan niet traagwerkend) werkt en enkel met zuiver water irrigiert, geeft men geen voedingswater en wordt er geen spuistroom gegenereerd.

Voor de teelten op groeimedium in serre dringt recirculatie zich op. Naast de milieuwinst levert recirculeren tevens een besparing van water en meststoffen op.

Indien de aanwezige opvangcapaciteit kleiner is dan de wettelijk verplichte opvangcapaciteit, kan men nog steeds terecht bij het PCS voor een bedrijfsdoorlichting.

2. In openlucht

In de praktijk wordt door de Mestbank de containerteelt buiten niet aanzien als vollegrondsteelt. Voorlopig is er geen

Huidige drempelwaarden voor sierteelt in niet-focusgebieden

Bodemtype	Drempelwaarden (kg nitraat/ha)			
	1e DW	2e DW	3e DW	4e DW
Zand	90	115	165	170
Andere	90	115	180	200
Zware klei	90	115	180	200

Huidige drempelwaarden voor sierteelt in focusgebieden

Bodemtype	Drempelwaarden (kg nitraat/ha)			
	1e DW	2e DW	3e DW	4e DW
Zand	85	110	160	165
Andere	85	110	175	195
Zware klei	85	110	175	195

▲ Voor teelten onder glas houdt men best een bemestingsadvies achter de hand.

▲ In de praktijk wordt door de Mestbank de containerteelt buiten niet aanzien als vollegrondsteelt.

verplichting tot opvang van het drainwater voor deze velden, ook niet als er gefertigeerd wordt. Wel moet men in orde zijn met de Vlarem-wetgeving: water dat geloosd wordt, is bedrijfsafvalwater en hierin dient het nitraatgehalte kleiner te zijn dan 50 mg/l en bovendien moet men beschikken over een lozingsvergunning.

Het drainwater opvangen en recirculeren is voor containervelden vaak de meest voor de hand liggende keuze. Dit in combinatie met gebruik van zuiver uitgangswater (regenwater) en een beredeneerde meststof- en watergift.

BEDRIJFSBEGELEIDING DOOR CVBB

Telers uit alle sectoren van de sierteelt kunnen een beroep doen op individuele bedrijfsbegeleiding door het CVBB. Een gespecialiseerd bemestingsadviseur komt langs op uw bedrijf. Hij bekijkt de situatie ter plaatse en geeft aangepast advies. De begeleiding kan ingevuld worden met één of meerdere bedrijfsbezoeken (minimaal één bezoek van één uur), relevante staalnames, analyses en adviezen. Ook glastuinbouwbedrijven, al of niet met groeimedium, kunnen een beroep doen op deze individuele bedrijfsbegeleiding.

Voor meer informatie:

Kris Dhaese - CVBB

T: 09 353 94 90

E: kristiaan.dhaese@pcsierteelt.be

Onderzoek met steun van de Vlaamse Overheid, het agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie, de Provincie Oost-Vlaanderen, de Provinciale Landbouwkamer, Boerenbond, AVBS, de sierteelt- en groenfederatie, de Koninklijke Maatschappij voor Landbouw en Plantkunde en KBC Bank & Verzekering.